Censura en els cromos a la Fira del Llibre Vell

Autor: Pol Bragulat
Data de publicació: 18-12-2021

En Pol Bragulat ens informa d'un nou cas de censura perpetrat pels censors espanyols. Aquesta vegada es tracta de cromos que expliquen la Guerra dels Segadors. Havien estat publicats per primer cop abans de la Guerra Civil. Després de la guerra, van tornar a aparèixer, però censurats i tergiversats.

Informe de l'exposició de Galderich sobre la censura en els cromos catalans a la Fira del Llibre Vell

La 70a Fira del Llibre d'Ocasió Antic i Modern del 2021, celebrada aquest passat setembre, ens ha donat a conèixer un nou cas sobre com funcionava la censura espanyola. Arran d'un fil de Twitter escrit per un usuari especialitzat a compartir cromos antics (@CromosCromos1) hem sabut que l'Albert Domènech i Alberdi va preparar per aquesta fira l'exposició Censura i prohibicions a la impremta catalana contemporània.

L'exposició incorpora un exemple que podria semblar banal però que tanmateix demostra amb detall l'esforç que la censura espanyola ha exercit sobre la impremta per tal de mantenir el seu discurs d'estat. Ens referim als cromos col·leccionables per a nens, que sovint eren emprats com a eina de màrqueting en diversos productes com són ara les llaminadures. Parlarem de dues sèries de cromos col·lecionables. El fil de Twitter se centra en les les reedicions d'aquestes sèries que es van fer després de la Guerra Civil. Aquestes dues sèries s'havien popularitzat per primer cop entre finals del segle dinou i començaments del vint.

La primera sèrie fa referència a uns cromos que estan aplegats sota el nom Historia Romana. L'havia editat l'empresa francesa Poulain i a Catalunya va ser publicat al tombant del segle XX per l'empresa Chocolates Torrent. Doncs bé, durant la dècada dels quaranta els cromos varen ser reeditats però amb canvis: van tapar els cossos de les dones nues que sortien en les il·lustracions.

El segon cas, que és el més interessant, és el de la sèrie Historia de España de l'empresa Chocolates Jaime Boix, publicada l'any 1935. La propietat de la sèrie però, era de la impremta Barguñó, la qual també va regalar-la a la marca Chocolates Sultana. Després de la Guerra Civil la sèrie fou reeditada per la mateixa Chocolates Sultana. Ara bé, s'hi va canviar tot allò que discrepés o molestés el discurs històric del règim franquista. Això es veu clarament en els números 111 i 112 de la sèrie, els quals cobreixen, respectivament, el Corpus de Sang i la Guerra dels Segadors del 1640.

Cliqueu-hi damunt per ampliar la imatge

El número 111 es titulava Corpus de Sangre a l'edició del 1935, mentre que la dels anys quaranta va ser canviat per Sublevación de Cataluña. Com podem llegir a les fotos dels cromos corresponents, l'edició del 1935 explica com la revolta dels segadors és seguida d'una negociació entre les autoritats reials i les institucions del país. Aquestes van desplegar davant d'aquelles un memorial de greuges que narra les malvestats causades per l'exèrcit reial i van defensar una política pròpia i comuna a favor dels interessos de Catalunya. És quan aquestes negociacions fallen quan van començar les hostilitats. En canvi, a l'edició dels anys quaranta s'elimina la perspectiva de conflicte entre el rei i les institucions catalanes i no hi apareix cap menció sobre l'interès polític comú a Catalunya. Els censors exculpen el rei pel que fa a les polítiques fiscals que van provocar la revolta contra el comte-duc d'Olivares, a qui responsabilitzen dels fets. A més a més, es pot apreciar que el marc geogràfic també és canviat: els greuges mencionats ja no són exclusius de Catalunya, sinó que van afectar tot Espanya. Així, el text posa com a causa de la revolta l'incompliment dels furs catalans, els quals queden folcloritzats.

El següent número, el 112, cobreix la Guerra dels Segadors. La dinàmica és la mateixa: l'edició del 1935 porta per títol Cataluña pide auxilio a Francia i la dels anys quaranta Guerra de Cataluña. A més, podem tornar a veure com els canvis del text desvirtuen la perspectiva històrica. Es passa d'una descripció dels fets, on Catalunya actua de forma autònoma per defensar els propis interessos davant el rei, a una acusació de traïció contra la pàtria espanyola, alhora que s'afirma que la revolta catalana va causar la pèrdua del Rosselló.

Així doncs, gràcies a l'aportació d'Albert Domènech en aquesta exposició a la 70a Fira del Llibre Vell, podem entendre millor fins a quins nivells s'ha fet servir la censura d'impremta ?en aquest cas entre els segles dinou i vint? per tal de controlar el relat polític del país.

Pol Bragulat

Cliqueu-hi damunt per ampliar la imatge